

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

STANOVISKA

Umožnění úpravy ztráty mandátu obyčejným zákonem

Informační podklad ke kompatibilitě návrhu
na vydání ústavního zákona, kterým se mění ústavní
zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění
pozdějších předpisů (sněmovní tisk 65), s právem EU

Informační podklad č. 0065

únor 2018

autor: Jindřiška Syllová

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: STANOVISKA
Název: Umožnění úpravy ztráty mandátu obyčejným zákonem	Typ řady: online
Autor: Syllová, J.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=4
Číslo: Stanovisko č. 0065	První vydání řady: říjen 1998
Datum: únor 2018	Frekvence vydání řady: nepravidelná
	Zaměření: stanoviska kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU
Klíčová slova:	Jazyk: CZ
Mandát, zbavení mandátu	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

**Oddělení
všeobecných
studií**

STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	

**Oddělení pro
evropské
záležitosti**

STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
---	--	---	--	---

**Oddělení
komunikace
a vzdělávání**

INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů
---	---	--	---	---

Informační podklad ke kompatibilitě návrhu na vydání ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk 65), s právem EU

Obsah novely

Návrh na vydání ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk 65), se věcně týká problematiky, kterou právo EU přímo neupravuje.

Smlouva EU upravuje pouze demokratické základy, které by mohla případná nedemokratická změna ústavy ohledně trvání nebo zbavení mandátu člena parlamentu porušit. Demokratické základy upravuje čl. 2 SEU, podle kterého je Unie založena na „*hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu...*“ Následkem případného porušení demokratických základů by mohlo být až pozastavení členských práv podle čl. 7 SEU.

- a. **Zánik mandátu pro úmyslný trestný čin:** zánik mandátu člena Parlamentu pro úmyslný trestný čin odpovídá demokratickým základům EU, rovněž je možno podotknout, že zbavení mandátu po odsouzení za těžký trestný čin není v evropských státech zcela neobvyklé. Faktický dopad navrženého znění ale nelze garantovat, neboť závisí na znění trestního zákoníku a na jeho budoucích novelách, které se přijímají obyčejným zákonem (tj. závisí na tom, za které trestné činy bude možné ukládat nepodmíněný trest odnětí svobody). Pokud by trestní zákoník v budoucnu stanovil mandatorní nepodmíněný trest odnětí svobody např. v rozsahu 1 týdne i za některý málo nebezpečný přečin, i za takové odsouzení bude následovat zánik mandátu. Tento problém by se mohl částečně vyřešit např. tím, že by Ústava stanovila, že se ztráta mandátu nebude týkat všech trestných činů, ale pouze zločinů, anebo pouze nepodmíněných trestů v délce minimálně X měsíců či Y let.
- b. **Zánik mandátu pro „ztrátu mandátu“:** dovolit zánik mandátu pro „ztrátu mandátu“ podle předpokládaného písm. g) znamená přenesení skončení mandátu z Ústavy do působnosti obyčejného zákona. Ústava v čl. 25 taxativně upravuje důvody skončení mandátu poslance nebo senátora, aby nemohlo dojít k odlišné zákonné úpravě, tedy aby byla tato záležitost fixovaná ústavními většinami. Tento výklad je shodně proveden ve všech komentářích Ústavy České republiky. Z tohoto hlediska je třeba považovat ustanovení čl. 25 Ústavy o skončení mandátu za materiální jádro Ústavy. Proto není z hlediska ústavně zavedených principů nedotknutelnosti mandátu přípustné, aby byly důvody ztráty mandátu upraveny jen zákonem. Částečné zákonné doplnění ústavních důvodů by mohlo být v některých případech přípustné (srov. zánik mandátu z důvodu vzniku neslučitelnosti funkcí, kdy např. neslučitelnost mandátu poslance v Poslanecké sněmovně a v Evropském parlamentu není stanovena přímo v Ústavě, ale jen v zákoně č. 62/2003 Sb.). Problém nedostatečného vymezení důvodů pro ztrátu mandátu podle novely by se mohl částečně vyřešit tím, že by předpokládaný důvod ztráty mandátu byl v čl. 25 Ústavy přímo uveden. Ovšem opuštění politické strany není možno považovat za důvod, který by v demokratické společnosti mohl

vést ke ztrátě mandátu, neboť neodpovídá principu volného mandátu, který stojí v základech parlamentních systémů.

Důvodová zpráva uvádí, že:

Ke ztrátě mandátu by mělo dojít v případě, že poslanec (senátor) opustí příslušný klub a přejde do jiného, či zůstane nezařazený, nebo dokonce přejde do jiné politické strany. Institut „ztráty mandátu“ by tedy měl umožnit zbavit mandátu poslance (senátora) jenž poruší své závazky nejen vůči volební straně, za kterou kandidoval, ale též závazky vůči občanovi-voliči, který mu ve volbách svým hlasem umožnil mandát získat. Tento institut by měl být pojistkou proti změně poměru politických sil v komorách Parlamentu České republiky v rozporu s vůlí občanů-voličů. Institut ztráty mandátu pak bude specifikován v jednacích řádech obou komor Parlamentu České republiky.

Závěr

Návrh zákona není v rozporu s předpisy EU. Nicméně následné oslabení zásady volného mandátu by mohlo být za určitých okolností považováno za ústup od hodnot právního státu podle čl. 2 SEU.

Tento informační podklad je zpracován k uvedenému číslu sněmovního tisku a nereflektuje eventuální pozdější pozměňovací návrhy.

Materiál byl Parlamentním institutem zpracován na základě usnesení organizačního výboru Poslanecké sněmovny č. 168, II. volební období.